21.5.2026 Dnro ORK/2788/2026

erityisasiantuntija Tero Pitkänen

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE RAJAT YLITTÄVÄÄ SÄHKÖISTÄ TUNNISTAMISTA, LUOTTAMUSPALVELUITA JA EUROOPPALAISTA DIGITAALISTA IDENTITEETTIÄ KOSKEVAA EU:N ASETUSTA TÄYDENTÄVÄKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 17/2026 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt 8.5.2026 Oikeusrekisterikeskukselta (ORK) asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle rajat ylittävää sähköistä tunnistamista, luottamuspalveluita ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaa EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi.

ORK toimii rikos- ja sakkorekisterin rekisterinpitäjänä sekä huolehtii mm. sakkoihin, menettämisseuraamuksiin ja yli 70 erilaiseen rangaistusluonteiseen hallinnolliseen seuraamukseen liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä. Sakon täytäntöönpanosta annetun lain nojalla ORK panee täytäntöön myös lukuisten erityislakien nojalla maksettavaksi tuomitut uhkasakot. ORK kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota 1. lakiehdotukseen sisältyvään täytäntöönpanosääntelyyn.

ORK:n aiemmat huomiot

ORK on lausunut luonnoksesta hallituksen esitykseksi 27.8.2025. ORK on lausunut yleisesti, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi on otettu hyvin huomioon täytäntöönpanomenettelyn kannalta keskeiset asiat.

ORK on esittänyt 27.8.2025 päivätyssä lausunnossa, että 1. lakiehdotuksen 43 §:n muotoilua muutettaisiin siten, että se vastaisi paremmin muita lakeja, joissa rangaistusluonteisista hallinnollisista seuraamuksista on säädetty. ORK on lisäksi esittänyt, että eduskunnan perustuslakivaliokunta arvioisi sitä, voidaanko 1. lakiehdotuksessa säädetty rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus määrätä myös viranomaiselle. ORK on perustellut asiaa mm. perustuslakivaliokunnan aiemmissa lausunnoissa (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 13/2023 vp) mainituilla perusteilla.

HE 17/2026 vp ja täytäntöönpanosääntely

Eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä 17/2026 vp on muutettu säännöstä, joka koskee seuraamusmaksun täytäntöönpanoa. Asiasta ollaan säätämässä 1. lakiehdotuksen 6 luvun 49 §:ssä (HE-luonnoksen 43 §) seuraavasti:

Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Muutosta voidaan pitää kannatettavana ja pykälän muotoilu vastaa nyt lukuisia hiljattain muutettuja lakeja, joissa näistä seuraamuksista on säädetty. (HE 5/2025 vp s. 24, 41, 82, 85, 92–94, 234, 241 ja 279)

Eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä on todettu, että ORK ei ole kannattanut mahdollisuutta määrätä rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia viranomaisille. Esitystä ei ole muutettu lausuntopalautteen perusteella, mutta esityksessä on ehdotettu, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon. (HE 17/2026 vp, s. 71)

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on antanut asiassa lausunnon 12.5.2026. Lausunnossa perustuslakivaliokunta on todennut, että: - - *hallintovaliokunnan on lisättävä 1. lakiehdotukseen nimenomainen säännös, jonka mukaan seuraamusmaksua ei voida määrätä viranomaiselle (PeVL 13/2023 vp, 10 kohta). Tällainen muutos on edellytyksenä esityksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.* (32/2026 vp, s. 3) Näkemys on perustuslakivaliokunnan aiempiin lausuntoihin nähden perusteltu ja on Suomessa omaksutun rangaistussääntelyn yhdenmukaisuuden kannalta merkittävä. Suomen lainsäädännöstä löytyy muutamia säännöksiä, joiden nojalla rangaistusluonteinen hallinnollinen seuraamus on mahdollista määrätä viranomaiselle. Sekä tilaajavastuulain mukaisesta laiminlyöntimaksusta että julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaisesta seuraamusmaksusta on kuitenkin säädetty ennen perustuslakivaliokunnan lausuntoa PeVL 14/2018 vp.

Täytäntöönpanoilmoitus ja vaikutukset ORK:lle

Ehdotettujen lakien on hallituksen esityksen mukaan määrä tulla voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2026. ORK:ssa on kehitteillä ORK:n viranomaisportaali, jonka kautta myös seuraamuksia määräävä Liikenne- ja viestintävirasto tekisi ORK:lle asiassa täytäntöönpanoilmoituksen. Uudet seuraamuslajit lisäävät ORK:n henkilötyön tarvetta täytäntöönpanovaiheessa muun muassa asiakasyhteydenottojen, täytäntöönpanoon liittyvien virhetilanteiden selvittämisen ja ulosottoon siirtyneiden saatavien valvonnan takia. Kun uusia seuraamuslajeja tulee jatkuvasti lisää, ORK:n lisähenkilötyön tarvetta on tarpeen arvioida pidemmällä aikajaksolla viraston tulosohjausmenettelyssä. Koska 1. lakiehdotuksen perusteella ei ennakoida määrättävän merkittävissä määrin hallinnollisia seuraamuksia, ORK:lle syntyy lisähenkilöstön tarvetta 1. lakiehdotuksen mukaisista hallinnollisista seuraamuksista vain vähäisissä määrin.